İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi ®
Jornal of the Human and Social Science Researches
[2147-1185]
11 th Years

[itobiad], 2022, 11 (4): 2412-2433

Diriliş Şairi Sezai Karakoç'un İdeasında İslâm Devleti

Islamic Ideal of State in the Poet of Revival Sezai Karakoc's Idea

Video Link: https://youtu.be/jBaG-7pvINg

Mehmet CENGİZ

Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı

Asst. Prof., Şırnak University, Faculty of Theology Department of Islamic Law

mehmetcengizfakih@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1341-6553

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 18. 10. 2022
Kabul Tarihi / Accepted : 28.12.2022
Yayın Tarihi / Published : 29.12.2022
Yayın Sezonu : Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season : October-November-December

Atıf/Cite as: Cengiz, M. (2022). Diriliş Şairi Sezai Karakoç'un İdeasında İslâm Devleti . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 11 (4) , 2412-2433 . doi: 10.15869/itobiad.1190824

İntihal-Plagiarism: Bu makale, iTenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by iTenticate.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Mehmet CENGİZ).

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Published by/Yayıncı: Mustafa Süleyman ÖZCAN

Diriliş Şairi Sezai Karakoç'un İdeasında İslâm Devleti

Öz

Denilebilir ki Sezai Karakoç'un diriliş ideası; medeniyet, millet ve devlet üçlüsünün terkibi üstüne kuruludur. Biri peygamberler medeniyeti, diğeri de şeytanlar medeniyeti olarak medeniyeti iki kısma ayıran Karakoç'a göre gerçek medeniyetin yeri bugünkü Ortadoğu'dur ve bu medeniyetin tek devamcısı, tek varisi de İslâm medeniyetidir. İslâm medeniyetinin temeli ise dindir. Karakoç'a göre İslâm medeniyetinin toplumunu İslâm milleti oluşturur. Irk ve dil esasına dayalı olmayan İslâm milleti, yani Müslümanlar sadece bir ümmet değildirler, aynı zamanda bir millettirler. Ümmet, millet kumaşının iç tarafıdır. Başka bir ifadeyle millet, İslâm toplumunun objektif, ümmet ise sübjektif ifadesidir. Medeniyet ve milletle iç içe olması gereken üçüncü koruyucu güç ise devlettir. Sezai Karakoç'un ideasında devlet; adalet, fazilet, hakikat, emanet, meşveret, medeniyet, erdem, sulh ve ekonomi temellerine sahip İslâm devletidir. Zira ona göre Müslümanların tümünü bir maden gibi eritip bir tek devlet ve millet çıkaracak olan tek güç İslâm'dır. Tarihte Kur'ân'ın adalet anlayışına uygun ve insanların mutluluğunu sağlayan ideal devletin önce Hz. Peygamber (s.a.s.), sonra da halifelerin yönetiminde tecelli ettiğini ifade eden Sezai Karakoç'a göre günümüzde İslâm dünyası da ırk, âdet, dil ve mezhep farklarını bir kopuş sebebi olarak kabul etmeyerek ve yüce insanlık prensipleri olan İslâm idealiyle dopdolu olarak Afrika'nın Batısından Asya'nın doğusuna kadar bütün Müslümanları çevreleyen üstün devlet idealini gerçekleştirmek zorundadır. Karakoç, İdealize ettiği devletin ırk veya sınıf devleti olmadığı gibi, politik, ekonomik karakterli veya güvenlik sağlayıcı karakterli de olmadığını; güven, denge ve barış sağlayıcı gibi destekleyici karakterlere sahip olmakla birlikte ana karakterinin İslâm idea devleti olduğunu vurgulayarak açıklar. Son olarak denilebilir ki tasvir edilen ideal devletteki tüm saygı/sevgi düzenine rağmen toplum düzenini bozanlara yönelik olarak hukukun devreye girmesi gerekmektedir. Sezai Karakoç'a göre bu hukuk, İslâm hukukudur. Zira ona göre İslâm hukuku, cezanın suç cinsinden olması gibi kesin ve keskin prensipleri içinde barındırması ve temel ilkelere sahip bir hüviyette olması sebebiyle en karmaşık toplum düzenlerinde bile uygulanma imkanına sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Sezai Karakoç, Medeniyet, Millet, İslâm Devleti, İslâm Hukuku.

Islamic Ideal of State in the Poet of Revival Sezai Karakoc's Idea

Abstract

Karakoc's ideal of revival is based on civilization, nation, and state. He divides civilization into two: of prophets and of demons. True civilization existed in today's Middle East and is Islamic civilization. The society of Islamic civilization is the Islamic nation. It is not only an ummah but also a nation. The nation is its objective expression and the ummah is its subjective expression. The third protective force that must be intertwined with civilization and nation is the state. The state is the Islamic state with the foundations of justice, virtue, truth, trust, consultation, civilization, virtue, peace, and economy. Islam is the only power to melt all Muslims like ore and produce a single state

and nation. In history, the ideal state conforming to the Qur'anic understanding of justice and ensuring the happiness of people was first manifested under the Prophet Muhammad (saw), and then under the rule of the caliphs. The Islamic world today must realize the Islamic ideal of a superior state filled with lofty ideals of humanity that surrounds all Muslims from the West of Africa to the East of Asia, by not accepting differences in race, customs, language, and sect as a reason for separation. The state is not a state of race or class, nor is it a state of political, economic, or security-providing character; although it has supportive characteristics such as trust, balance, and peace-making, its main characteristic is the Islamic ideal state. Finally, despite the ideal state depicted, Islamic law must step in for those disrupting the social order as it has the possibility of being applied even in the most complex social orders due to the fact that it contains precise and sharp principles such as punishment being in the form of crime and that it has a character with basic principles.

Keywords: Sezai Karakoc, Civilization, Nation, Islamic Ideal of State, Islamic Law

Giriş

Asırlar boyu İslâm medeniyetine ev sahipliği yapan devlet-i ebed müddet nitelemesine sahip büyük Osmanlı devletinin 18. yüzyılda gerileme sürecine girmesinden sonra hasta adam tanımlamasıyla Batılı devletlerce parçalanması ve tarih sahnesinden çekilmesi, beraberinde İslâm toplumlarında tükenmişlik ve bitmişlik hissini getirmiştir. Bir milletin varoluş mücadelesi neticesinde Osmanlı'nın ana toprakları üzerinde Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulmuştur. Ancak 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren başlayan batılılaşma arzusu ve çabası hem Osmanlının son dönem hem Cumhuriyetin ilk dönem bir kısım yönetici ve aydınının öz uygarlıkları olan İslâm medeniyetine sırt çevirip tamamen Batıya entegre olma buhranını doğurmuş ve netice itibariyle iki yüz yıldır milletin, kadim kökleri üzerinden tüm yerel dinamikleriyle kendini ve kendi devletini gerçekleştirmesi bir hayal olarak kalmıştır. İşte Sezai Karakoç'un diriliş davası hem tarihimize hem de sosyolojimize yabancılaştırıldığımız böyle bir dönemde başta Osmanlının varisleri olarak bizleri ve sonra da İslâm bağıyla birbirimize bağlı olduğumuz tüm ümmeti/milleti tarihî ve sosyolojik olarak yeniden İslâm'a ve İslâm medeniyetine dönüşe çağıran aksiyoner bir dava olarak hayattaki yerini almıştır.

Sezai Karakoç'un (ö. 2021) Zülküfl dağının eteğindeki Ergani'den, Sahâbenin fethettiği Diyarbekir'den başlayan ve İstanbul'da kemal derecesine ulaşan diriliş davası, İslam ümmeti/milletiyle ilgili tüm problemlere bütüncül çözümler üretmesi ve parçacı yaklaşımları reddetmesi yönüyle derin ve kapsayıcı bir vasfa sahiptir. Zira Karakoç, hadiselere medeniyet açısından bakan bir mefkureye ve hadiseleri soyut olarak değil, tarihî/sosyolojik bir perspektif içinde somut olarak ele alan bir düşünce kabiliyetine sahiptir. "Diriliş, Karakoç'a göre iki anlama gelmektedir. İlk olarak; İslâm'ın kaybedilen tabiat, dünya ve öte dünya görüşünün bütün canlılığıyla günümüzde ihyasıdır. Bu, İslâm'ın insan, devlet, millet ve toplum görüşünün geliştirilerek modern dünyada etkin hale getirilmesidir. İslâmî kimliğin ve özgüvenin canlanmasıdır. Diğer bir tabirle Farâbî'nin (ö. 339/950) erdemli şehrinin diriltilmesidir. İkinci olarak ise insanlığın geneli açısından diriliş, Batının çöktüğü bir dünyada yeni bir insanlığın umudu olan yeni bir

rönesans çağı olacaktır. Bu da insanlığın spritüel ve metafizik krizine (var oluş ve anlam krizine) verilen vahiy temelli cevap olacaktır." (Duran, 2013, s. 295-296).

Karakoç'a göre diriliş davası, önce kişinin benliğinde başlar. Şöyle ki; dirilişin ilk aşaması imandır. Yani İslâm inancına göre yaşamak. Bunun, toplumda gözle görülür hale gelmesi şarttır. Ancak şekil, şeriata bağlı olduklarını iddia edip Hz. İsa'yı tekfir eden ve dinlerinin ruhunu kaybeden Yahudilerin şekilciliği gibi bir şekilciliğe dönüşmemeli. Önce ruh olmalı, sonra şekil. Zira ruhu kaybolmuş şeklin hiçbir değeri yoktur. Medeniyetin dirilişi denildiğinde en önce İslâm'ın ve imanın ruhunun diriltilmesi söz konusudur. İslâm içimizde daima tazedir, ancak onu milletimizin ruhunda diriltmemiz lazımdır (Karakoç, 2020a, s. 17, 28). Yine Karakoç'a göre,

> "Biz İslâm'ı en derin ve yüce anlamda yaşamaya başladığımızda, Allah bize insanların öncüsü, yeni bir insanlığın mimarı ve mayası olmayı nasip edecektir. Yoksa, ondan ayrılmaya devam edersek yeni doğacak dünyada bize köleliği bile çok göreceklerdir. Öyle bir alçalış ve yok oluşun bir örneği daha olmayacaktır." (Karakoç, 2021a, s. 24).

Sezai Karakoç, diriliş davasını dört umde/sütun üzerinde temellendirir. Bunlar İslâm inancı/ahlakı, İslâm medeniyeti, İslâm milleti ve İslâm devletidir. Karakoç, bunları şöyle açıklar:

> "Ve size söylüyorum: Dört direk var, dört sütun, dört umde, dört ilke bu konuda. Birincisi, İslâm inancı ve dünya görüşü, İslâm ahlakı ilkesi. İkincisi, İslâm milleti ilkesi. Üçüncüsü, İslâm devleti ilkesi. Dördüncüsü, İslâm medeniyeti ilkesi. Bu dört taştan bir taş eksik kalırsa Süleymaniye çöker. Süleymaniye'yi ayakta tutan sadece teknik değil, onun içinde olan bu taşlardır, bu sütunlardır, imandır, ahlaktır, millettir, devlettir ve medeniyettir." (Karakoç, 2018a, s. 124). "Diriliş ne tanzimat ne ıslahat ne reform ne inkılap ne de devrimdir. Davamız diriliştir, İslâm'ın dirilişidir." (Karakoç, 2022a, s. 35). "Ya diriliş ya ölüm!" Diriliş tamamlanmazsa ölüm mukadderdir (Karakoç, 2021b, s. 145).

Sezai Karakoç'un bu makalemizde tetkik ettiğimiz İslâm devleti idealine dair düşüncesine geçmeden önce onun, İslâm medeniyeti ve İslâm milletine dair düşüncesini kısaca tahlil etmeyi gerekli görüyoruz. Zira Karakoç'un muhayyilesinde İslâm devleti, İslâm milletinin devletidir. İslâm milleti de İslâm medeniyetinin toplumudur. Medeniyetleri temelde Doğu, Batı, İslâm olmak üzere üç kısma ayıran Karakoç'a göre Çin, Japon ve hatta Hindistan doğu medeniyetlerini oluştururlar. Önce Roma medeniyetine, oradan da Grek medeniyetine dayanan medeniyet Batı medeniyetidir. Doğu ve Batının ortasında kaynağı Mezopotamya olan, yani iki nehir arası, Fırat ve Dicle arası olan, diğer bir adlandırmayla bereketli Hilal denilen ve insanlığın doğuş yeri olarak kabul edilen medeniyet ise hakikat ve vahdaniyet medeniyetidir. Bu medeniyet en mükemmel doruğunu İslâm medeniyeti adı altında yaşamıştır ve bugüne kadar gelmiştir. Bu medeniyet, Avrupalıların deyimiyle Ortadoğu'daki medeniyettir (Karakoç, 2020a, s. 70-72). Karakoç'a göre gerek Batı'da gerekse Doğu'da bulunmayan ve insanlık medeniyetinin temelini teşkil edecek olan ana unsur, ancak İslâm'da vardır. O da erdemdir (fazilettir), hakikattir. Batı medeniyeti akrebin ateş görünce iğnesini kendi karnına batırışı gibi sonunda intihar edecektir. Eğer dünyada bir tek medeniyet evrensel

olacaksa ona layık olan, İslâm medeniyetidir. Üstad Karakoç, İslâm medeniyeti ile Batı medeniyeti arasındaki temel farklılıkları şöyle izah eder:

> "Bizimle Batı arasındaki farklılık metafizik plandan başlar. Biz Kur'ân'ı-Kerîm'e sahibiz, onların Kitâb'ı-Mukaddes dedikleri, Kur'ân'ın önünde duramaz, güneşin önünde eriyen kar gibi erimiştir aslında. Kilise caminin karşısında duramaz. Cami aydınlık, kilise karanlıktır, fizik olarak öyle olduğu gibi ruhça da öyledir. Caminin karşısında kilise erimiş gitmiştir aslında. Bizim ezanımız ne kadar insanî, yani dine, ibadete çağrımız ne kadar insanî ne kadar güzeldir ne kadar anlamlıdır. Buna karşılık onların çanı ne kadar ürkütücüdür ve eninde sonunda bir ses yığınından ibarettir. Onların Homeros destanları varsa bizim Şehname'miz vardır. Dante'lerine, Shakespeare'lerine, Goethe'lerine karşı bizim Mevlana'mız, Yunus Emre'miz, Fuzulî'miz, Şeyh Gâlib'imiz vardır. Onların Napolyon'larına karşılık bizim Fatih'imiz vardır…" (Karakoç, 2020a, s. 188-189).

Sezai Karakoç İslâm milletini ise şöyle tanımlar: "İslâm milleti, İslâm medeniyetinin toplumunun adıdır." (Karakoç, 2020a, s. 84). Karakoç'a göre İslâm inancını taşıyan ve İslâm medeniyetine dahil olan bütün insanlar ırkları ne olursa olsun, Arap, Türk, Kürt, İranlı, Arnavut, Boşnak vb. olsun hepsi bir millet teşkil ederler. Suriye, Irak vb. coğrafi terimlerdir. Suriye milleti, Irak milleti vb. yok, bir İslâm milleti vardır (Karakoç, 2020a, s. 84, 111). Karakoç'a göre millet bir ruhtur. Yani bir ruh etrafında toplanmış toplum fertlerinin bir araya gelmesiyle meydana gelmiş somut, canlı bir kitledir, bir varlıktır. Milletin siyasî, ekonomik, sosyal yönleri olmakla birlikte milletin ruhu denilen özü, cevheri bir medeniyet temeline dayanır. Bir medeniyet temeline dayanmayan toplumlar millet olamaz. Millet, bir medeniyet mefhumuna dayanır, medeniyet üzerine kurulur. Medeniyet bir kaide ise millet onun üzerine oturtulan bir abidedir. Dolayısıyla millet ve medeniyet mefhumları birbirinden ayrılmaz. Bir medeniyet/millet dillerin, ırkların, renklerin, âdetlerin kaynaştığı bir bütündür. Sadece ruh birliği vardır, ideal birliği vardır; fakat şekil, ırk, coğrafya birliği olmayabilir, bunlar farklı olabilir. Aynı ideali paylaşan, aynı ihtiyaçları taşıyan, aynı medeniyeti meydana getirmek için duygularını, düşüncelerini, ruhunu, yürek ve bileğini harekete geçiren insanlar bir millet meydana getirirler. Medeniyet kültüre dayanır. Kültür olmaksızın medeniyet teşekkül edemez. Medeniyet olmaksızın da millet teşekkül edemez. Bir toplum bir kültür üretir. O kültürden bir medeniyet doğar. O medeniyetten bir millet doğar. O milletten bir devlet doğar (Karakoç, 2018a, s. 16-23). Karakoç'a göre Müslümanlar sadece bir "ümmet" değildirler, aynı zamanda bir "millet"tirler. Ümmet, millet kumaşının iç tarafına verilen addır denilebilir. Diğer bir deyişle millet, İslâm toplumunun objektif ifadesi ise, ümmet sübjektif ifadesidir (Karakoç, 2021b, s. 88). Sezai Karakoç'a göre,

> "Bu milletin bir ismi var. Bu milletin ismi İslâm milletidir. Irklardır gerisi. Türkler vardır, Araplar vardır, Kürt vardır veya Çerkez vardır, Çeçen vardır. Fakat bunların hepsi bir araya gelmiş, kaynaşmış, dinleri ve kanları bir olmuş bir tek millettir. Bu milletin adı İslâm milletidir. Bu milletin bir vatanı vardır; bu vatan Türkiye, Suriye, Irak, Arabistan, Mısır, Kuzey Afrika, ne kadar İslâm ülkesi varsa hepsidir. Hepsi birden ve tam olarak bu milletin vatanıdır. Bu yüzdendir ki ne Bağdat sadece Arab'ındır ne Şam ne de İstanbul sadece bizimdir." (Karakoç, 2018a, s. 166-167).

İslâm Hukuk Düşüncesinde İslâm Devleti

Günümüzde toplumun siyasal örgütlenmesi olarak tanımlanan ve halk, ülke, hakimiyet olmak üzere üç unsurdan oluştuğu kabul edilen devlet, Kur'ân'da genellikle "mülk" (bk. Bakara, 2/247, 251; Nisâ, 4/54; Yûsuf 12/101; Tâhâ, 20/120; Sâd, 38/20) kavramıyla geçmektedir. Bu noktada denilebilir ki tarihin başlangıcından itibaren bütün toplumların hayatı için zorunlu bir kurum olan devlet kavramı, evrenselliği ve zorunlu bir kurum olması bakımından Kur'ân'a yansımıştır. Ancak birbirinden farklı kültürlerin egemen olduğu toplumlarda devletlerin mahiyetleri, yapılanma biçimleri, işlevleri, yetkileri ve hukukî sınırları üzerinde durulmamıştır. Kur'ân'da devletle ilgili olarak belirtilecek en temel nitelik, aynı zamanda ahlak ve hukuk ilkesi olarak adalettir ve onun karşıtı olan zulümdür. Kur'ân, devletin/mülkün önemli, değerli, şanlı ve şerefli bir dünyevî nimet olduğuna işaret ettikten sonra zorba (cebbar), zalim ve sefih devlet başkanlarını yermek; adil, insaflı, hak ve hukuk gözeten devlet başkanlarını da övmekle yetinerek diğer dünyevi işlerde olduğu gibi bu hususta da ayrıntıya girmemiş, genel ilkeler ve temel kurallar çerçevesinde bu hususu ümmete, diğer bir deyimle ehlü'l-hall ve'l-akd'e veya şuraya bırakmıştır (Uludağ, 2000, s. 112-114). Dolayısıyla, Kur'ân'ın siyasal alana ilişkin olarak ayrıntılı düzenleme getirmekten ziyade şura, ulu'l-emr'e itaat ve adalet gibi birkaç genel prensibe işaret ettiği, ayrıntıların düzenlenmesini Müslüman toplumların gelenek görenek, bilgi ve tecrübelerine birikimlerine bıraktığı, aynı şekilde hukukî konularda ayrıntılara ilişkin bazı düzenlemeler bulunmakla birlikte, ilkesel düzenlemelerin ağırlıkta olduğu artık müsellem kaziye haline gelmiştir (Apaydın, 2005, s. 140).

İslâm düşünce ve hukuk tarihinde kabul edilen baskın görüşe göre Kur'ân'ın devletle/mülkle ilgili ortaya koyduğu kaideler ışığında ilk İslâm devleti, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Mekke'den Medine'ye hicret etmesinden sonra Medine'de teşekkül etmiştir. Yine kabul edilen görüşe göre İslâm devleti düşüncesi vahiyle birlikte başlamış ve Medine'ye hicretle birlikte hayata geçmiştir (Zeydân, 1384/1965, s. 6-8). Buna göre Miladi 621'de onu Hazrec'li, ikisi Evs'li on iki Medinelinin, Miladi 622'de ise ikisi kadın yetmiş beş Medinelinin Mekke'ye gelip Akabe'de Hz. Peygamber'e (s.a.s.) biat etmeleri Medine'de teşekkül eden İslâm devletinin ilk nüvesini oluşturmuştur. Zira Hz. Peygamber (s.a.s.), Yesrib'i bir şehir devleti olarak teşkil ederken insan unsurunun önemini daha pek erkenden, henüz hicret etmeden iyice tayin etmiştir (Tuğ, 1971, s. 140). Hz. Peygamber (s.a.s.); Medine'ye hicret ettikten sonra ilk iş olarak Mescid'i-Nebevî'nin inşaına başlamakla, Mekkeli Muhacirler ile Medineli Ensâr arasında muâhât (kardeşlik) akdini vücuda getirmekle, daha sonra da Medine'de yaşayan Yahudiler başta olmak üzere Hristiyan ve Müşrik gibi tüm gayr'ı-müslim unsurlarla "Medine Vesikası/Anayasası" adında bir antlaşma meydana getirerek konfederatif bir devlet kurmayı teklif etmekle fiilî olarak İlk İslam devletini kurmuştur ve devlet başkanı sıfatıyla Medine toplumunu kendi siyasi otoritesi altında toplamıştır (Hamidullah, 1989, s. 61-63).

Devletin Kur'ân'da ve Sünnet'teki varlığına dair yaptığımız bu temastan sonra şunu söylemek mümkündür ki İslâm siyasî düşünce tarihi içinde devletle ilgili en önemli kaynaklar, İslâm hukukunun metodolojisi çerçevesinde devleti ve siyasî yapılanmaları yorumlayan eserlerle ortaya konulmuştur. "el-Ahkâmü's-Sultâniyye" ve "es-Siyâsetü'ş-

Şer'iyye" gibi isimler altında toplanan bu eserlerde devlet anlayışı, siyasî gerçekliğin İslâm hukuku açısından yorumlanması ve yönlendirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Mâverdî'nin (ö. 450/1058) el-Ahkâmü's-Sultâniyye'si bu türün en tipik örneğidir. Mâverdî, bu eserinde bir yandan Kur'an'a ve Sünnet'e dayanan bir siyaset teorisi geliştirmeye çalışırken öte yandan İslâm toplumunun siyasî hayatına girmiş müesseseleri İslâmî prensipler ışığında yeniden yorumlamaya ve ahlâkî denetim altına almaya gayret sarfetmiştir. Bu eserlerde ortaya konan devlet anlayışı ve yapısında hukukun belirleyici rolü ağırlık taşımaktadır. Varılan her hüküm ve her sonuç İslâm hukuku çerçevesinde delillendirilmeye çalışılmış, teori bu temel prensip üzerine inşa edilmiştir (Davutoğlu, 1994, 9/238; bk. Mâverdî, 1431, s. 15-29). İbn Teymiyye (ö. 728/1328) de es-Siyâsetü'ş-Şer'iyye adlı eserinde devletin hukukî gerekliliğini velâyet kavramı ile toplumun diğer idareci kesimine ve kamuya yaymıştır. Bu kavramla devlet, Kur'ân-ı Kerîm'in emaneti ehline teslim etme prensibine dayanmak zorundadır. Bu noktada ahlâkî idealizm ile siyasî gerçekçiliğin kesiştiği bir siyasî kültür ve mesuliyet alanı oluşmaktadır. Böylece devlet anlayış ve yapısı felsefe geleneğinin aksine var olan siyasî gerçeklikten bağımsız ideal bir tasavvur değil, gerçeğe aksettirilmesi gereken hukukî bir zorunluluktur. Fakat bu zorunluluk katı yapılara dayalı bir siyasî gerçekçiliği beraberinde getirmez. Aksine yapıların ahlâkî ve hukukî idealleri yaşatmak için var olduğu esası kabul edilir (Davutoğlu, 1994, 9/238; bk. İbn Teymiyye, 1440/2019, s. 26).

Ümmetin tamamına yakın çoğunluğunun, varlığını vacip/gerekli kabul ettiği devletin/imâmetin (Eş'arî, 1426/2005, 2/343; Cüveynî, 1401, s. 22, 61) veciz ve cami' tanımını Mâverdî'nin diliyle aktararak diriliş şairi Sezai Karakoç'un ideasındaki İslâm devletine geçebiliriz: "İmâmet/Devlet başkanlığı, dinin hiraseti/korunması ve dünyanın siyaseti/idaresi için konulmuş hilafet'i-nübuvettir" (Mâverdî, 1431, s. 15).

Sezai Karakoç'un İdeasında İslam Devleti

Devletin Tanımı

Sezai Karakoç bir eserinde uzun bir tanımlamayla devleti şöyle tanımlar:

> "Toplum kurumlarının en önemlilerinden olan ve öbür kurumların hatta kişilerin tümünü şu veya bu derecede etkisi altında tutan devlet, gerek düşünce ve gerek uygulama alanında tarihin ilk çağlarından bu yana var olmuş, amaç ve biçim bakımından çağın şartları çerçevesinde genişleme ve değişme göstermiş, insanoğlu için kimi zaman kurtarıcı, kimi zaman da cellat ya da kırbaç haline gelmiş, kimileri için erişilmez bir şey, kimileri için kâbus, kimileri için vekilharç, kimileri için tahsildar olmuş, yani körlerin fili tanıması gibi çok değişik yorumlanmış, dinden sanata kadar kültür aynasında renk renk yansımış, tabiatla metafizik arasında gerginleşen insan ruhunun sığınacağı ya da kaçabileceği teselli yuvası, iş ve faaliyetlerin kaynağı, çok anlamlı, çok cepheli tarihî-sosyolojik bir kavramdır." (Karakoç, 2020b, s. 46).

Karakoç'a göre devletin bir ideal, bir düşünce, bir kurum olarak tarih içindeki pozisyonunu toplumla ilgili her düşünüş ve davranışta hesaba katmak şarttır. Devleti göz ardı etmek, görmezlikten gelmek, insanın kendi kendini aldatmasından başka bir şey değildir. Otorite tanımama; anarşiye kapı açar, ancak devletin otoritesini putlaştırıp

insanı hiçe sayma da toplumu içten içe çökerten psikolojik bir çözülmeye yol açacaktır (Karakoç, 2020b, s. 47). Karakoç'a göre devlet, en çok ilahî kudretin göründüğü insanlık kurumu ya da kuruluşudur. Yitik cennete kendi örgütlenişleriyle varmak için insanlar, devletten geçerler. Üstad, devletin lüzumunu şu cümlesiyle dile getirir:

> "Devletten sert ne vardır? Devletten yumuşak ne vardır? Devlet bir gün yeryüzünden kalkar mı? Kalksa bile yerini alacak kurum, devlet özelliğine yakın bir yapıda olacaktır şüphesiz." (Karakoç, 2020b, s. 92).

İslâm Devletinin Hakikati ve Zarureti

Sezai Karakoç; İslâm'da, Kur'ân'da devletin olmadığını, Müslümanlığın münferit kişilerin inancından ibaret olduğunu sananların bu görüşünü müstehzi bir dille eleştirip reddettikten sonra Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Medine'de kurduğu devleti ve daha sonra Abbasîlerin, Emevîlerin, Selçukluların ve Osmanlıların kurdukları devletleri İslâm devletinin varlığına ve gerçekliğine dair tarihî bir vesika olarak takdim eder (Karakoç, 2018a, s. 117-121). Karakoç'a göre peygamberler devri, sahâbeler zamanı ve onlardan sonra İslâm esaslarına bağlılıktan ayrılmayan İslâm devletleri çağları ile insanlığın bütün tarih boyunca görebileceği en üstün insan örneği ve site donatımı gerçekleşmiştir (Karakoç, 2021a, s. 68).

Karakoç, İslâm aleminde Batı'daki gibi bölünmeler olsa da Endülüs'te, Maveraünnehir'de, Anadolu'da Tavaif'i-mülûk denilen küçük küçük birçok devlet(çik) ortaya çıksa da İslâm'ın asıl karakterinin büyük ve bir tek devlet yanlısı olduğunu söyler. İslâm'da tek devlet mi olmalı, yoksa birkaç devlet olabilir mi? sorusuyla İbn Haldun'a (ö. 808/1406) ve onun el-Mukaddime'sine atıflarda bulunan Karakoç, İbn Haldun'un ve diğer İslâm âlimlerinin her ne kadar bazı şartlarla birden fazla İslâm devletinin olabileceği görüşünü kabul etseler de tümüne göre asıl olanın, tek bir İslâm devletinin olması gerektiği fikri olduğunu söyler. Karakoç, büyük ve tek bir İslâm devleti olmasının günümüz şartlarında ise zaruret olduğunu savunur. Ona göre bugün ismi devlet olarak geçen birçok İslâm devleti temelde devlet olma vasfına sahip değildirler. Karakoç bu hususta biraz daha öteye giderek mevcut çağda bir devletin gerçek anlamda devlet sayılabilmesinin şu kriterle ancak mümkün olduğunu savunur:

> "Benim düşüncem şudur: En az 250 milyon nüfus olmalı bir devlette ve çok güçlü bir ekonomisi olmalı devletin. Muhtaç olmamalı başka ülkelere ve aynı zamanda da çok güçlü bir teknolojisi, silah donanımı olmalı. Bugün dört bin km. ötesine füze atılıyor. Bu, ne demek? Eğer bir ülkenin boyu üç bin km. ise füze onu aşıyor. Artık böyle bir devlete ben nasıl devlet derim? Yani boydan boya uzunluğu dört bin km'den az olan bir ülkeye devlet demek zor. Özetle 5-10 milyon km² yüzölçümü, 250 milyon nüfusu, nükleer silahı ve güçlü ekonomisi olmayan bir devlete devlet demek artık zor." (Karakoç, 2020a, s. 106-109).

Günümüzde süper güç denilen devletlerin ancak devlet olduğunu söyleyen Karakoç'a göre bu şartlara haiz sadece birkaç devlet vardır: Amerika, büyük bir bunalım içinde olsa da Rusya, teknolojik eksikliği olsa da Çin, diğer şartları eksik olsa da ekonomik gelişmişlik açıdan Japonya ve Almanya, kendi içinde problemleri olsa da Hindistan büyük devletlerdir. Bu devletlerin dışındakilere devlet denmesi artık zor. (Karakoç, 2020,

s. 110). Karakoç'ta "devlet vurgusu o kadar merkezî bir yer işgal eder ki o, Müslümanların geleceğini devletlerinin gücüyle orantılı olarak görür. Müslümanlar ya medeniyetlerinin ve devletlerinin dirilişini gerçekleştirecekler ya da yüzlerce yıl bir daha özgürlüğün ve bağımsızlığın adını bile duyamayacaklardır." (Emre, 2014, s. 198). Karakoç'a göre İslam ülkeleri en kısa zamanda yeni bir devlet, medeniyet, kültür, ülke anlayışını geliştirmek zorundadır. Bu ufak ufak devletçiklerle, bu vaktiyle Avrupalıların suni olarak adeta cetvelle çizdikleri uydurma sınırlı devletçiklerle bir yere varamazlar. Ortadoğu'da İslam ülkeleri hep birleşip yeni bir devlet kurmazlarsa Babil esaretinden beter ve ne zaman biteceği bilinmez korkunç bir esarete düşmeleri kaçınılmaz olacaktır. Müslümanlar, çarçabuk kendilerine gelip Doğu Asya'da Doğu İslam Federasyonunu, Ortadoğu'da Orta veya Merkez İslam Federasyonunu ve Afrika'da Batı İslam Federasyonunu ve daha sonra bu federasyonları bünyesinde toplayan büyük İslam Konfederasyonunu kuramazlar ve buna kültür temelli olarak geçmişte olduğu gibi insanlık amaçlı İslam ülküsünü canlandırıp ruhlarda ateşleyemezlerse, bu hayat memat meselesini çözemezlerse ölüm, yok olma ve esaret mukadderdir (Karakoç, 2018b, s. 105-106). Karakoç, bu zorunluluğu başka bir eserinde pakt veya blok isimleri altında şöyle ifade eder: "İslâm devletlerinin, hele Ortadoğu ülkelerinin bir pakt veya bir blok etrafında toplanması kadar gerekli, realist, kazançlı ikinci bir dış politika projesi bulmak güçtür". (Karakoç, 2021c, s. 110).

Sezai Karakoç'un diriliş eserlerini okumalarımız sonucunda ulaştığımız sonuç şudur ki Karakoç'un, mevcut İslâm ülkelerinin bir konfederasyon etrafında birleşmeleri gerektiği şeklinde gösterdiği çözüm bir giriş özelliğini taşımaktadır ve asıl hedef değildir. Zira Ona göre asıl olan, tüm İslâm ülkelerini kuşatacak tek bir süper güç İslâm devletini kurmaktır (Karakoç, 2018b, s. 19). Zira ona göre yeni bir ideal birikimi, yeni bir medeniyet fışkırışı, yeni bir insanlık dirilişiyle Ortadoğulular kendi hayat tarzlarını yeniden bulabilir, tazeleyebilir ve süper güç oluşturacak devletini kurabilir. Yine Sezai Karakoç'un tüm külliyatında karşımıza çıkan hem İslâm medeniyeti vurgusu hem de İslâm milleti vurgusunun temel gayesi, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Medine'ye hicret ettikten sonra orada kurduğu devlet gibi yeniden bir İslâm devleti kurmaktır. Karakoç, bu arzusunu, kararlılığını ve ayrıca İslâm devletini kurmanın gayelerinden birini şu cümleleriyle çok açık bir tarzda ortaya koyar:

> "Bir parti adı altında toplanıp o partiyi bir gün kanun yoluyla iktidar yapıp ezelî ve ebedî prensiplere dayalı, hakikat esasına, hakikat prensiplerine dayalı devleti yeniden kurmalıyız. Bu devlet, göklerde farz ettiğimiz ilahî devletin yere vurmuş gölgesi olacaktır. Diriliş idealinde olan devlet; insanlığın idealinde olan devlettir. İnsanlığın idealinde olan devlet de Allah'ın insanoğluna lutfettiği bir nimettir. Büyük devlet kuracaksın ve bu büyük devletle kendini emniyete alacaksın, sonra da esaret altında inleyen, Çin'den Avrupa'ya kadar, Afrika'nın son ucuna kadar kıvranan milletlerin yardımına koşacaksın. İşte diriliş fikri bu demektir." (Karakoç, 2018a, s. 76, 85).

Sezai Karakoç'a göre İslâm devleti, İslâm milletinin ve İslâm medeniyetinin kaçınılmaz bir sonucudur (Karakoç, 2020a, s. 28). Diriliş davasını inanç davası, fikir davası ve eylem (aksiyon) davası olmak üzere üç merhalede açıklayan Karakoç, bu davanın nihai hedefinin İslâm medeniyeti ve milleti temeline dayanan İslâm süper devletini

Ortadoğu'da kurmak olduğunu söyler (Karakoç, 2020a, s. 91). Ona göre Ortadoğu'da büyük İslâm devleti kurulmadığı takdirde Müslümanlar için mutlak surette esaret görünür. Çözüm yolu tek tek, küçük küçük devletler kalarak bulunamaz. Ne Ürdün ne Suriye, diğerlerinden biraz daha büyük olsa da ne Türkiye kendilerini bu şekilde kurtarma imkanına sahip değildirler. Bugün en azından 250 milyon nüfuslu olamayan, 5-10 km² genişliğe sahip olamayan, nükleer bir teknolojiye sahip olamayan, Japonya, Almanya, Avrupa ve Amerika gibi güçlü bir ekonomiye sahip olamayan bir ülke bağımsız kalamaz (Karakoç, 2020a, s. 130-131). Karakoç'a göre İslâm devleti, kendini bir dünya devleti olarak görür. Ahireti hedef almış bir dünya devleti! Osmanlı devletinin kendini "yüce devlet" anlamında "devlet-i âliye" olarak görmesi de ona göre bu anlamdadır (Karakoç, 2020b, s. 63). Karakoç'a göre Müslümanlar coğrafyalarını, tarihlerini birleştirmek ve bu yolla da tek bir kültüre ermek zorundadırlar. Dolayısıyla Müslümanların politik birliğe doğru koşmaları hayat memat meselesidir. Politik birlik için coğrafi durum çok müsaittir. İslâm ülkeleri birbirine bitişik, birbirine yapışık durumdadır. Özülke Afrika'nın bir ucundan Filipin adalarına kadar kesiksiz bir şekilde uzamaktadır. Aradaki sınırlar, bölünüşler politiktir. Merkezi, çekirdeği Ortadoğu dedikleri bölge olmak üzere tek ülke ideali diriliş erlerinin toprak, yurt ülkülerinin ifadesi olmaktadır. Karakoç, bu konudaki düşüncesini şu vurucu cümleye tamamlar: "İslâm terminolojisinde dârü'l-İslâm olan bu ifadeyi biz özülke kelimesiyle belirliyoruz." (Karakoç, 2022c, s. 64). Karakoç'a göre, göre dârü'l-İslâm olarak tarif edilen toprağın, vatanın İslâm ülkesi olarak kalması için, İslâm milletinin en temiz, en saf ve en yüksek derecede kalması için, İslâm medeniyetinin en yüksek dereceye çıkıp diğer medeniyetlerle yarışması, onları geçmesi ve onlara insanlık medeniyetinin en yüksek katkısını yapması için mutlaka Ortadoğu'da, İslâm ülkesinde bir süper İslâm devletinin olması şarttır. Yine ona göre bugün İslâm süper devleti olmadığı için, Hz. Ali'nin kılıcı olmadığı için, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) "Allah'ın kınından sıyrılmış kılıcı (es-seyfü'l-meslûl)" olarak tavsif ettiği Hâlid b. Velîd olmadığı için, yani onun kılıcı olmadığı için dünyanın çeşitli yerlerinde Müslümanlara zulmediliyor ve İslâm medeniyeti en zayıf dönemini yaşıyor. Dünyada barışın/sulhun sağlanması da ancak İslâm sulhunun (Pax İslâmica) dünyaya yeniden kudretini ve mucizesini göstermesiyle mümkündür (Karakoç, 2020a, s. 93-96).

İslâm Devletinin Mahiyeti

Sezai Karakoç'un ideasındaki devlet (medinetü'l-fazıla) bir erdem devletidir. Devlet sadece bekçi devlet ya da sadece bir ekonomik kuruluş, yani kooperatif devlet ya da bir ırkın veya sınıfın hegemonyasına dayanan ırk veya sınıf devleti değildir. Aynı şekilde devlet, bütün amacı sınıflar arasında bir denge sağlamaktan ibaret politik devlet (de) değildir. Ona göre devletin ana karakteri; politik, ekonomik karakter veya güvenlik sağlayış karakteri değildir. Karakoç, idealini taşıdığı devlette güveni, denge ve barış sağlayan siyasî kuruluşu, bilhassa çağdaş dünyada ekonomik gelişimi derinden etkileyen izleyişi ve kollayışı, toplum strüktürü ile varılacak hedefi bağdaştırıcı ya da ona göre ayarlayıcı realizm özelliklerinin varlığını da gerekli görmektedir. Ancak Karakoç'a göre yine de bu özelliklerin hiçbiri tek başına ana karakter olamaz, sadece ana karakterin yanında onu destekleyici bir işlev görürler. Karakoç'a göre bu devlet bir ülkü, ideal bir idea devletidir, yani İslam ideası veya ideali devletidir. Bu devlette her şeyden önce

temel idea, erdemdir. Değerleniş ona göredir. Kuvvet ve madde sahipliği değil, erdem ve ahlak sahipliği, temel ölçü olarak kabul edilir. Toplumu sürekli olarak koruyan, geliştiren ve ayakta tutan bir erdemli öncüler topluluğu bulunacaktır. Kur'ân'ın ifadesiyle ana kitleyi sağcılar meydana getirecek, fakat topluma öncüler; hayırda yarışan diye anılan fedakâr, kendini ideale adamış topluluk yön verecektir. Bu topluluk ortadan kalkıp da yerini günübirlikçi politikacılar aldığı takdirde o toplumun sağlıklı bir devlet hayatını uzun sürdüremeyeceği ve tepki olarak kısa zamanda otokratik bir devlet yapısını çağıracağı tarihi-sosyolojik bir gerçektir (Karakoç, 2022c, s. 47-48).

Devletin idealinin adalet, fazilet, hakikat ve medeniyet olduğunu vurgulayan Karakoç'a göre eğer bir devlet medeniyet ve ahlak ideallerine dayanmazsa; bir devlet fertlerinin her birinin en yüksek fazilete ermeleri için çalışmazsa; bir devlet iyiyi emredip kötüyü menetmeye çalışmazsa o devlet uzun ömürlü olamaz. Devletin dayandığı temel, kuvvet değildir. Kuşkusuz devlet için kuvvet lazımdır. Aslanın pençesi gibi devletin de kuvvetli olması gerekir, ancak devlet demek sadece kuvvet demek değildir. Kuvvet bir yere kadar korur devleti, ondan sonra onu yaşatacak olan insanlık idealidir, yüksek ideallerdir, hakikattir, adalettir (Karakoç, 2018a, s. 70). Karakoç'a göre devletin büyük, temelli prensiplere dayanması önem arz ettiği gibi bu prensipleri hayatı pahasına, menfaatinin çiğnenmesi pahasına, şerefinin çiğnenmesi pahasına müdafaa edecek devlet adamlarından müteşekkil bir kadronun olması da önem arz etmektedir. Ona göre, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) kurduğu ilk devlet ile onun devamı olan sonraki İslâm devletleri böyle bir aydınlar kadrosu yetiştirmişlerdir. Halk kitlesi de onların arkasından gitmiş ve böylece bu devletler uzun ömürlü, ebed-müddet olmuşlardır. Dolayısıyla devletin mutlaka milletle uyumlu olması icap eder. Devlet adamları milletle kaynaşmış olmalıdır. Devletin başında milletinin ruhundan doğan, milletinin aydınlarının, düşünürlerinin ve şairlerinin yolundan giden kimseler olmalıdır. Ayrıca mutlak surette devlete sahip çıkmak, devletin başına mutlaka ehil bir kadronun geçmesine çalışmak lazımdır (Karakoç, 2018a, s. 72-73).

Bir eserinde, "devlet, sanılır ki her şeyden önce reel bir şeydir. Oysa, devlet düşüncesi (idesi), gerektiği kadar güçlü olunca, fizik gerçekliği (reelliği) çağırır" (Karakoç, 2021d, s. 133). diyen Sezai Karakoç, İslâm'da devlet idealinin temelinin maddi başarı olmayıp Allah'ın razılığı ve bunu sağlayan Tanrı korkusunun, takvanın, erdemin (faziletin) ve doğruluğun (sıdkın) olduğu ifade eder. Ona göre İslâm uygarlığı, yalnızca bir devlet düşüncesi getirmekle kalmamış, bir devlet teorisi eleştirisi de getirmiştir. Önce Peygamber efendimizin (s.a.s.), daha sonra da halifelerin yönetiminin, Kur'ân'ın istediği adalet ve devlet anlayışına göre insanlığın mutluluğunu sağlayan ideal devletin gerçekleşmesi biçimi olarak tecelli ettiğini, Eflatun'un ve Aristo'nun devlet nazariyelerinin pratikte hiçbir zaman ideal bir devleti doğuramadığını söyleyen Karakoç'a göre İslâm, sadece pratikte kendine mahsus devletini kurmakla kalmamış, teoride de konuları inceden inceye işlemiştir. Devlet başkanının özellikleri, İslâm yönetim rejimi, şartları çeşitli bilginler ve düşünürlerce incelenmiştir. "Medinetü'l-fazıla", "hurûc 'ale's-sultân" gibi terimleriyle İslâm idare ve siyaset ilke ve düzeni tartışılmış ve geliştirilmiştir. Pratikte de gerçekten eşsiz ve üstün bir yönetim gerçekleştirilebilmiştir (Karakoç, 2018c, s. 9-11). Karakoç'a göre Eflatun devletinden teoride, Roma devletinden de pratikte üstün devlet idea ve gerçekleştirimlerini ortaya koyan mü'minlerin çocukları

da bir gün mutlaka maddede ve mânada kapitalist ve komünist devlet tiplerini erdem, adalet, eşitlik, örülüş ve güçlülük bakımından aşan bir devleti omuzlarında yükseltmesini bileceklerdir (Karakoç, 2022c, s. 51). Karakoç'un özülke olarak idealini taşıdığı devlet, İslam hukukunda dârü'l-İslâm olarak tarif edilen devlettir.

İslâm Devletinin Yönetim Biçimi

İslâm devletinin yönetim biçiminin -İslâm prensiplerinin korunması şartıyla- tarihî-sosyolojik şartlara göre düzenlenebileceğini, İslâm dininin, devlet yönetim biçimi konusunda geniş bir perspektife sahip olduğunu ifade eden Sezai Karakoç, bu konudaki düşüncesini şöyle izah eder:

> "İslâm, geniş bir medeniyet çerçevesi olduğu için devleti çok dar şekillerle, hükümet biçimleriyle ve rejimlerle bağlamamış ve tarihî-sosyolojik şartlara ve insanların, çağlarındaki anlayışlara göre İslâm prensipleri dahilinde olmak şartıyla, şekilce kendi buluşlarının da katıldığı bir devlet biçimini oluşturabilmelerine imkân tanımıştır. Bundan dolayıdır ki insanların anlayışlarının ancak hanedan sistemini kaldırdığı dönemlerde hanedan sisteminin, seçimle işbaşına gelmenin revaç bulduğu zamanlarda da bu sistemin işlemesinin, muhtevaca İslâm medeniyeti ve düzeni korunduğu takdirde mahzurlu olmadığı söylenebilir teoride. İslâm, devlet yönetiminde zamanla gelip gidecek biçimleri ayrıntıları olarak tespit etmemiş; kişinin, toplumun ve devletin hangi genel ilkelere ve kurallara uyması gerektiğini düzenlemiştir. Muhteva şekillerden önce gelmektedir. Aracı, amaç yapmıyor İslâm. Araçlardan biraz daha şartlara göre ayarlama elastikiyeti bulunuyor medeniyetimizde. Örflere de yer verme, değer verme görülüyor." (Karakoç, 2020b, s. 136-137).

Kur'ân'ı-Kerîm'in tüm zamanlar için gelmiş Kitap olarak devletin şekli bakımından çok detaylı ve katı bir rejim önermediğini, daha çok yönetimin özü ve bu yönetimin sonuçlarının olumlu olması için ilkeler vazettiğini belirten Karakoç'a göre şura (danışma), adalet (zulmetmeme), görevleri ehline teslim, servetin dengeli dağılımı gibi ilkelerin hâkim olması şartıyla İslâm'da yönetim biçimi, insanların kendi akıllarıyla seçmesine olanak verilmiş şekilde genişlik üzere bina edilmiştir (Karakoç, 2018c, s. 136-10). Ancak Karakoç, her ülkenin robot gibi aynı modeli uygulamak zorunda olmadığını, genel bir tanımın, genel bir teorinin olması gerektiğini, daha sonra her yerin kendi özelliğine göre yönetim biçimi üzerinde rötuşlar yapabileceğini, coğrafî, tabiî, tarihî, sosyolojik şartların o zaman göz önünde tutulacağını kabul etmekle beraber, şu anda İslâm ülkelerinin kimisinde krallık, kimisinde tek parti hakimiyeti, kimisinde kişilerin diktatörlüğü, kimisinde de Batı tipi demokrasi denemesi şeklinde görülen sözde devlet çeşitlerinin düşünce zenginliğinin bir verimi olmadığı gibi, gerçekte ülkelerin coğrafî, tarihî, sosyolojik şartlarının da tabiî bir sonucu olmadığını ifade eder ve Müslüman devletler arasındaki kopukluğa sitem eder (Karakoç, 2020b, s. 136-137). Karakoç'a göre İslâm'da rahiplik olmadığından teokrasi söz konusu değildir. Medeniyetin; hukuk, idarî ve siyasî düzen üretmesi ise bir eksiklik değil, bir güç ve bütünlük ifade eder. İslâm, metafiziği ve ahlakından sonra bir toplum ideası ve sistemi getiren komple bir hakikat medeniyetidir. Onun düzenini ne antik pagan teokrasisi ne Hıristiyan toplumların özelliğiyle karşılaştırmak mümkündür (Karakoç, 2019a, s. 138).

İslâm Devletinin Yönetim İlkeleri

Emr'i-bi'l-ma'rûf (İyiliği yerine getirme) ve nehy'i-'ani'l-münker (kötülüğü engelleme) ilkesi

Sezai Karakoç'a göre İslâm, devleti zarurî görmektedir. Zira iyinin yerine getirilmesini ve kötünün engellenmesini Müslümanların üzerinde bir borç olarak yükleyen İslâm'ın bu ilkesinin gereğinin yerine getirilmesi, toplum yaşamı yönüyle ancak devletle mümkündür. Bu yönüyle İslâm'ın devleti, Allah'ı hiç unutmayan, en ufak bir kıpırdanışta ve kımıldanışta bile O'nun razılığını ve buyruğunu yerine getirmeyi amaç edinmiş bir kudret olacaktır. Karakoç'a göre İslâm inancı, sadece kişilerin inancı değildir. İslâm toplumunun da İslâm devletinin de inancıdır. Bu inançta bu nisbi dünyayı bir mutlaklık âleminin çevrelediği düşüncesi, yani ahiretin varlığı fikri merkezi bir yer tutar. Devletin cezalandırma ve mükafatlandırma sistemi bu manevi temele dayanır. Devletin temel kaidesi inanç ve erdemdir. Batı'nın, Eflatun'un devlet idealinde olduğu gibi başarı ilkesini, yani başarının mükafatlandırıldığı ve değerlendirildiği ilkeyi esas aldığını belirten Karakoç, İslâm'ın temel ilkesinin ise hakikat ve erdem olduğunu ifade eder (Karakoç, 2020b, s. 72-73).

Emaneti koruma ilkesi

Karakoç'a göre İslâm'ın devlet anlayışında görevlerin birer emanet olduğu düşüncesi vardır. Emaneti kollama, İslâm ahlakının belirgin bir özelliğidir. Emaneti korumak, ona zarar vermemek, geliştirmek ve zamanı gelince sahibine vermek mü'minin görevidir. Emanete ihanet etmemek, emaneti sadakatle korumak bu görevin unsurlarındandır. Kur'ân, "emanetleri ehline veriniz" (en-Nisâ 4/58) diye buyurmaktadır. Karakoç, bu âyete dayanarak devlet görevlerinin mutlaka bilgisiyle, ahlakıyla, becerisiyle ehil olan kişilere verilmesi gerekliğinin Tanrı buyruğu olduğunu söyler. Ona göre devlet görevi için ehil kişileri seçmek gerekir. Sadece namaz kılıyor mu oruç tutuyor mu diye değil, aynı zamanda kendisine verilen görevi ehliyetle, sadakatle, layık olarak yerine getirip getirmeyeceği de dikkate alınmalıdır. Ona göre "Emanetleri ehline veriniz" buyruğu tek başına bile en büyük bir devlet yaşama ilkesidir (Karakoç, 2020b, s. 72-73).

Meşveret (Şûrâ/Danışma) ilkesi

Sezai Karakoç'a göre Müslümanların başı, işleri kendisiyle beraber çalışan kişilere ve genel olarak bilen kişilere, ilgili kişilere danışarak yürütmelidir. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) bu konuda bizatihi örnek olduğunu, Onun vahiy gelmeyen konularda ashâbına danıştığını, verdiği kararları genellikle ashâbıyla istişare ettiğini, onları emredileni yerine getiren bir otomat, bir robot gibi görmediğini belirten Karakoç, Osmanlı devletinde var olan divan, kubbealtı, fetva alma, saltanat şurası, harp meclisi gibi kurumların İslâm devletlerindeki meşveret ilkesinin birer tezahürü olduğunu ifade eder. (Karakoç, 2020b, s. 74).

Adalet ilkesi

Zulmün, İslâm'ın reddettiği ve lanetlediği en büyük kötülük olduğunu söyleyen Karakoç'un düşüncesinde adalet yönetimden ayrılmayan bir özellik taşımaktadır. Ona göre Allah'ın kullarını ezmek, onların hakkını yerine getirmemek Allah'ın düşmanlığını kabul etmek demektir (Karakoç, 2020b, s. 74). Hakikat idealinin toplum ilişkilerine

yansıması demek olan adalet ilkelerine olan sadakat ve vefa derecesi düşük olduğu zaman, yönetici için bütün alarm zilleri çalmış olmalıdır (Karakoç, 2021d, s. 148).

Barış, sulh, sükûn içinde yaşatma ilkesi

Sezai Karakoç'a göre Müslümanları barış, sulh ve sükûn içinde yaşatmak, ancak İslâm düşmanlarına karşı da uyanık olmak, gerektiğinde onlarla kıyasıya savaşmak, Allah'ın ismini mümkün olan sınırların ötesine götürmek de İslâm'ın prensiplerindendir. Cihad, i'lâ'yı-kelimetullâh bu görevlerin terim adlarıdır (Karakoç, 2020b, s. 74).

Ekonomi ilkesi

Sezai Karakoç'a göre, kazanç oranı ve şekli sınırsız olamaz ilkesi (helal kazanç prensibi) İslâm'ın temel ilkelerindendir. Helal kazancın, ne olduğu üzerinde durulması gereken bir konudur. İkinci ilke, imkanların hep zenginlerin arasında dönüp durmaması ilkesidir. Kur'ân'ı-Kerîm, mü'minlere ekonomik bir seyyaliyet, sınıflar arasında servet dolaşımını teklif eder. Zaten zekât da zengin sınıflardan fakir sınıflara servet transferini öngörmektedir ve mecburi kılmaktadır. Ama gerekirse bununla da yetinmemek, zenginliğin hep belli kesimlerde dönüp dolaşmaması için önlemler almak, devletin görevleri arasındadır (Karakoç, 2020b, s. 75). İslâm, ekonomi alanında sermayeyi ancak emekle birlikte ve emekle aşlanmış bir hamur olarak kullanabilmeye bir hak tanıyarak, faiz yürütülmesini yasaklayarak, para halindeki sermayenin iş dışında varlığını gayr-ı meşru sayarak, ayrıca devletin gereğinde emek lehine aktif müdahalesini gerçekleştirerek, bütün bunlardan ayrı olarak hem geliri hem serveti (anaparayı) sürekli bir şekilde vergilendirerek, bu vergiyi de (zekat) zengin sınıftan fakir sınıfa transfer ederek emekle sermaye arasında emeğe öncelik veren bir uyum ve denge sağlamış olmakta; kapitalizmin sömürücülüğünden, komünizmin köleleştirmesinden ekonomiyi, emeği ve bizzat insanı korumakta ve kurtarmakta, böylece de kendine özgü ve adına "İslâm ekonomisi" diyebileceğimiz bir ekonomi türü geliştirmekte ve ortaya koymaktadır (Karakoç, 2020c, s. 46). Karakoç'a göre, İslâm'ın kendine has bir ekonomi görüşü vardır. Bu görüş ne kapitalist ne komünist bir yapıdır ne de ikisinin barışmasından doğan bir sistemdir. İslâm'ın ekonomi sistemi; kendi dünya görüşümüzden çıkan, hürriyet içinde gelişmeyi sağlayan, özel mülkiyeti, serbest teşebbüsü, miras hakkını değerlendiren, buna karşılık öldürücü rekabeti ve sermayenin emeği öldürmesini önleyen, insanın tabiatına aykırı olmayacak bir ölçü dahilinde iktisadî eşitliğe bir marj tayin eden kendine mahsus bir sistemdir (Karakoç, 2021c, s. 45-46). Karakoç'a göre, Kur'ân'ın "Allah ticareti helal, faizi haram kılmıştır" (el-Bakara 2/275) açık nassı ile İslâm'a özgü ekonomik yapının temel prensiplerinden biri ortaya konmuştur. Kapitalizmde hem ticaret hem faiz helaldir. Sosyalizmde hem ticaret hem faiz yasaktır. İslâm ise ayrı bir ekonomik sistem olarak ticareti helal, faizi haram kılmıştır. İslâm, ticareti helal sayarak sosyalizmden, faizi haram sayarak kapitalizmden ayrılır. Biri insan tabiatını görmezlikten gelen, öbürüyse insan tabiatına kontrol ve sınır koymayan bu iki aşırı ekonomik sisteme karşılık İslam, insanın köklü içgüdülerine bir ölçü içinde alan açan bir sistem geliştirmiştir. Mutluluk da zaten ancak böyle sağlanır (Karakoç, 2020c, s. 47).

İslâm Devletinin Hukuku: Fıkıh/İslâm Hukuku

Devlet mefhumunun aslının istiklal olduğunu belirten Karakoç'a göre İslam, gelişiyle birlikte yeni bir istiklal düşüncesini getirmiştir. Bu istiklal, İslâm devletinin Müslüman olmayan kişilere boyun eğmemesi demektir. İslam devletinde yalnız Allah'ın ve peygamberin buyruklarının hâkim olması demektir (Karakoç, 2018d, s. 104). Bu ifadeler Sezai Karakoç'un, İslam devletinin temeli Kur'an ve sünnet nassı olan fıkıhla/İslam hukukuyla idare edildiğini savunan bir düşünce yapısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Karakoç'a göre "İslâm toplumunu yönetecek Kitâb ve Kitâb'ın önerdiği hukuk vahiy yoluyla gelmiştir ve İslâm hukuku; kendinden önceki hukuku lağvederek, yaşayabilecek unsurları örf olarak kendi bünyesine katarak zaman içinde süreklice uygulanmıştır." (Karakoç, 2022a, s. 154). Yine Karakoç'a göre İslam hukuku; bütün bu saygı ve sevgi düzenine, gözlemleyiş yasağı ve yardımlaşma buyruğu düzenine rağmen toplum düzenini sarsan ve bozanlara uygulanacak önleme ve giderme kurallarını bir bütün ve bir sistem olarak ortaya koymuştur. Ceza, daha çok toplumu ve kişileri koruma amacı taşımaktadır. Bu da en radikal anlamıyla cezanın suçun cinsinden oluşuyla sağlanabilir. Cezada prensip "kısasta hayat vardır" (el-Bakara, 2/179) kutsal ilkesi ve "suçsuz bir kişiyi öldüren bütün insanları öldürmüş gibidir, bir kişiyi dirilten de bütün insanları diriltmiş gibidir" (el-Mâide, 5/32) ölçüsüdür. Kurallar kesin ve keskindir. Çünkü toplum böylece ayakta durabilir, kokuşup çürümekten kurtulur. Ancak kısasın yanı sıra karşılıklı veya karşılıksız, ödünlü veya ödünsüz bağışlama ilkesi de yer almaktadır (af ve fidye/diyet). Kısas, af ve fidye uygulamaları, öğüt ve uzlaşım örgütlerinin katılacağı büyük bir icra orkestrasyonuna sahip olacaktır (Karakoç, 2022c, s. 59-60).

"Her milletin ruhunda gizli bir anayasa vardır. Yazılı anayasalar, millet ruhundaki bu anayasaya yaklaştıkça başarılı, ondan uzaklaştıkça başarısızdırlar" (Karakoç, 2021c, s. 496). diyen Sezai Karakoç'a göre İslâm'ın bütünüyle hayat tarzı ve toplum ideası olduğu zamanlar ayrıca yazılı bir anayasaya ihtiyaç duyulmamıştır. Çünkü Kur'ân'ı-Kerîm, İslâm halklarının değişmez, tabiî, fıtrî anayasasıydı. Hem öyle bir anayasa ki yalnız toplum hayatına değil, ferdin yalnız kaldığı zamanlara, yani Allah'tan başka şahidi bulunmadığı zamanlara kadar sınırlarını ve yürürlüğünü genişletebiliyordu. Kanunların, anayasa hükmünde olan Kur'ân'a aykırılığını ilim otoriteleri ortaya koyuyordu. İlim, doğrudan doğruya pratik uygulamaların kaynağıydı (Karakoç, 2021c, s. 497-498). Buna göre denilebilir ki Karakoç'un düşüncesinde Kur'ân, esasları söylemiş, usulde ise genellikle bizi serbest bırakmıştır. Ancak ona göre bu serbestlik, hiçbir kayıtlamanın olmadığı anlamına gelmez, ahlakî kayıtlamalar vardır. Kur'ân, esasa varmak, yani hedef ve gaye hakikat olmak şartıyla birçok usulün denenebileceğini ilke olarak serbest bırakmıştır. Ancak bu yolu ararken İslâm'dan, Allah'ın buyruk ve yasaklarından ayrılmamak, ahlaktan, hakikatten sapmamak şarttır (Karakoç, 2020a, s. 203-204).

Toplumda ortaya çıkması muhtemel problemleri çözme kabiliyetine sahip hukukî ilkelerin Hz. Peygamber (s.a.s.), sahâbe ve bilginler tarafından tespit edilip ortaya konulduğunu, dolayısıyla yeni ilke temelinde bir aramaya ihtiyaç olmadığını, bu konuda ihtiyaç duyulanın, söz konusu ilkeleri en karmaşık toplum düzeninde bile uygulanmasını sağlayacak yolları aramak ve bulmak olduğunu belirten Karakoç'a göre İslâm hukuku, her çağın ihtiyaçlarını karşılayacak bir kapasiteye sahip güce ve dinamizme sahiptir (Karakoç, 2022c, s. 60). Karakoç, bu hususu kısaca ictihad üzerinden örneklendirir. Ona

göre ictihad bilim konusudur. Bilim, ihtiyaç oldukça gerekir. Yani konu kurcalanır, incelenir. Eğer ihtiyaçları karşılayacak yapı kurulmuşsa yeni ihtiyaçlar doğuncaya kadar yeni bir hüküm gerekmez, eski hükmün geçerliliği korunur. Fakat düşünce dünyası hiçbir zaman durmaz. Yani yorum dünyası ve hayatı zenginleştirme, İslâm medeniyetini geliştirme davası hiçbir zaman durmamıştır ve durmaz (Karakoç, 2020a, s. 92). Bu düşünceler Karakoç'un, İslâm düşünce/hukuk tarihinin özellikle hicri IV. asır itibariyle -mecazen de olsa- söylenen "ictihad kapısı kapandı" fikrine katılmadığını ve hukukta böyle bir donukluğun mümkün olmayacağı görüşünde olduğunu göstermektedir. Yine Karakoç'un, İslâm'ın devlet biçimini incelediği yazısında İslâm'ın mutlak hükümdarlığı kabul etmediğini, devletin başında olan kişinin ister seçimle ister babadan oğula geçmek suretiyle, yani irsiyetle orada olsun hareketlerinde İslâm düzeninin kurallarıyla bağlı olduğunu, sultanın veya hükümdarın İslâm'ın kurallarını uygulamaması halinde ona karşı başkaldırı hakkının doğacağını ve bunun da ilgili literatürde "hurûc 'ale's-sultan" tabiriyle ifade edildiğini belirtmesi, Onun düşünce dünyasında İslâm hukukunun etkin varlığını göstermektedir (Karakoç, 2020b, s. 60-61).

Sezai Karakoç, vahiy temelli İslâm hukukunun insan fıtratına uygunluğunu ve beşer temelli hukuklardan üstünlüğünü "ey akıl sahipleri, kısasta sizin için hayat vardır" (el-Bakara 2/179). âyetinin örneklemi çerçevesinde dikkat çekici bir şekilde ve derinlikli bazı tahliller yaparak izah etmeye çalışır. Karakoç'a göre, Batı ceza hukukuyla İslâm ceza hukuku arasındaki temel ayrılık ve aykırılıklardan biri ve başlıcası müeyyidelerin yapı farklarıdır. Bu farklardan birincisi, cezaların cinsi, yani tesir vasıtaları, maddî yapılarıdır. Şöyle ki; Batı hukukunda cezalar abstre (mücerret, soyut) dir. İslâm hukukunda ise cezalar konkre (müşahhas, somut) dir. İslâm'ın ana ceza prensibi ve vasıtalarının toplu ölçüsü olan kısas veya vasıtaları ile Batı ceza vasıtası hapis arasındaki mahiyet farkı ilkin buradadır. Zira İslâm temelde mücerretler medeniyetidir, Batı ise temelde müşahhaslar medeniyetidir. Hal böyle olduğu halde ceza hukukunda İslâm'ın müşahhas, Batının mücerret cezalar koymasının bir tezatlık oluşturduğu/oluşturmadığı sorusunu soran Karakoç, buna cevaben de bu konuda bir tezatlığın olmadığını, çünkü İslâm'ın sadece bir mücerretler medeniyeti değil, ruhu maddeye ve mücerredi müşahhasa üstün tutan, hâkim kılan bir gerçekler bütünü olduğunu söyler. Karakoç'a göre suç bizzat konkre (somut) olduğundan İslâm ceza hukukunda ceza da konkre (somut) olmuştur. Dolayısıyla "sizin için kısasta hayat vardır" âyetinde dünya durdukça yorumlanacak ebedî bir ölçü ve ip ucu vardır. Toplumda suçun unsurlarını ve vasıtalarını ortadan kaldırdığı, toplumu sağlığa kavuşturduğu, bir fiil sebebiyle öleyazan bir toplumu canlandırdığı ve dirilttiği için kısasta hayat vardır. Bu yorum İslâm ceza politikası ve felsefesi açısından bir yorumdur. Bir de doğrudan doğruya hukuk ilmi açısından bize bir ip ucu olmaktadır. Batı hukukunun ceza müeyyidesi hapis abstre(soyut), ölü, cansız, pasif, saklı olduğu halde, İslâm hukuku ceza müeyyideleri konkre (somut), canlı, göze görünür, aktif, dinamiktir. Bir kelimeyle Batı cezası "hayatsız"dır. İslâm cezası "hayatlı"dır. Biri hayat kemiren, öbürü her ameliyat gibi hayat verendir. Farkların ikincisi, suçlar arasında ve cezalar arasında var olan mahiyet farkıdır. Karakoç, bunu "adam öldürme" ile "hırsızlık" suçları üzerinden örneklendirir. Şöyle ki; bu ikisi arasında tam bir mahiyet farkı vardır. Suçlar arasındaki mahiyet farkına paralel olarak İslâm ceza hukukunda cezalar arasında da mahiyet farkı vardır. Batı ceza hukukunda ise bir mahiyet ve keyfiyet farkı değil, bir miktar ve kemmiyet farkı bulunmaktadır. Bu da yine

cezaların konkreliği ve abstreliğinden kaynaklanmaktadır. Batı ceza hukukunun en zayıf ve çürük noktalarından biri de bu noktadır. Yani birbirinden tamamen farklı suçlara nasıl olur da sadece miktar bakımından farklı, aynı ceza uygulanabilir? Miktar farkı, bir keyfiyet ve vasıf farkını nasıl karşılayabilir? Farkların üçüncüsü de hareket noktası, çıkış noktası farkıdır. İslâm'da ceza da suçlar gibi konkre (müşahhas, somut) olduğundan çıkış noktası açık ve seçik ve tam bir adalet fikir ve duygusuna cevap verici bir durumdadır. Her suç fiiline kendi cinsinden bir fiille ceza tayin edilmiştir. Suçla ceza arasına bir köprü atılmış, bir ilişki kurulmuştur. Halbuki Batıda, aralarında hiçbir ilişki yoktur, her biri ayrı bir aleme mensuptur. Birim bir suç olmadığı halde birim bir ceza vardır. Karakoç, Batı ceza hukukundaki bu çarpıklığı hapis cezası üzerinden örneklendirip eleştirdikten sonra İslâm ceza ile Batı ceza hukukları arasındaki derinlikli farkı hırsızlık suçu örneğine dayanarak şöyle analiz eder:

> "Bir günlük hapis. Hiçbir düşünce ve gerekçe bizi bir suçun cezasının şu kadar yıl, bir başka suçun cezasınınsa bu kadar yıl hapis oluşuna inandıramaz. Adalet düşünce ve duygularına göre bir bakıma bir günlük hapis, en ağır suçtan daha ağırdır, bir bakıma müebbet hapis bile en hafif suçtan daha hafiftir. Ve nihayet ilk bakışta müsamahakâr gibi gelen Batı müeyyidesi insanın hürriyetini, yani ruh bağımsızlığını, ruhunu tehdit etmekte, ruhu öldürmekte ve zehirlemektedir. İslâm müeyyidesi ise ruhu uyarıcı ve suçtan önceki sağlık haline iade edici, terbiye ve ıslah edici, ibret saçıcı, ictimaî kangrenlerin cerrahı, ruhu ve cemiyeti ihya, mağduru ikna ve tatmin, suçluyu tecziye ve tenbih edici ilahî bir neşterdir. Meselâ, hırsızlık suçuna verilecek birkaç yıllık bir ceza, uzvun kesilmesi kadar ibret verici, insanları korkutucu ve çekindirici, sonuç olarak önleyici olmadığı halde, bir uzvun kesilmesinden çok daha zarar vericidir. Çünkü hapis cezası, dişlerini ruha geçirir, güveler gibi ruhu kemirir, ruhu yavaş yavaş zehirler ve soldurur. O ruh, o şahsiyet, o benlik; ruh, şahsiyet ve benlik olmaktan çıkınca uzuvların ne değeri ve ne anlamı vardır? Aslında o ceza, ruhu ve şahsiyeti öldürmekle kolları, bacakları, kalbi, dili ve yüzü de cezalandırmış ve öldürmüştür. Hapisten çıkan bir mahkûm, hapis süresine göre ayakta dolaşan %2, %17, %33, %52, %89, nihayet %99 bir ölüdür. Elleri, kolları, gözleri ve ruhu da ölüdür. Sonuç olarak bir miktar olan Batı sitesi, bir yandan yaramazlık yapan oğluna öğüt verirken öte yandan yemeğine ceza olsun diye her gün zehir katan bir baba; bir mutlaklık sitesi olan İslâm sitesi ise yaramaz çocuğuna öğüt veren ve kulağını çeken bir babadır. Bu fark, ruhu hasta bir babayla; ruhu, aklı ve maddesi sapasağlam bir baba arasındaki farktır." (Karakoç, 2022d, s. 78-82).

İslâm'ın bir din olarak hukuk ve ahlak alanlarında ebedî kaideler koyduğunu, insanı iki cihanda da aziz ve mes'ud edecek düzeni gösterdiğini ifade eden Sezai Karakoç, vahiy kaynaklı olması yönüyle donmuş kaideleri ihtiva ettiğini söyleyerek İslâm hukukuna eleştiri yönelten veya reddeden kimselere İslâm hukukunun, insanın canlı ve değişmez içgüdülerini esas alan bir mahiyette olduğunu gösteren şu can alıcı muhteşem cevabıyla cevap verir:

> "Donmuş kaideler diyen insan! cevap ver, insanın değişmez içgüdüleri de donmuş mudur? Canlı ve değişmez içgüdülere canlı ve değişmez bir düzen, topluluktaki değişmeye temel olan bir düzen getirmek mutlak hakikati iddia eden bir sistemin iddiasında samimiliğin ilk şartı ve borcu değil midir?" (Karakoç, 2022d, s. 37-38).

İslâm-Devlet İlişkisi

Din-devlet arasındaki ilişkinin, bünyesinde hassas bir dengeyi barındırdığını belirten Sezai Karakoç, devlet ile dini birbirine yabancılaştırmanın, onları birbirinden tam ayırıp koparmanın ya da onları özdeşleştirmenin iki aşırı ucun ifadesi olduğunu ve bundan kaçınılması gerektiğini söyler. Ona göre din, devleti insanın mutluluğu yönünde kontrol altında tutmuş, buna karşılık otoritesinden onu da nasiplendirmiştir. Hassas bir denge vardır bu noktada. Rahiplerin hâkim olduğu devlet şekillerinde ipin ucu kaçmış, din adına iyice siyasete, hatta kişi çıkarına gömülme olmuş; devlet adamının ağır bastığı biçim ve çağlarda da dini siyasete alet etme, kullanma tehlikesi baş göstermiştir (Karakoç, 2020b, s. 48-49). Karakoç, din-devlet arasındaki hassas dengenin korunması şartıyla nihai olarak devletin dine yabancı durmaması, onu kendinden soyutlamaması ve kendi teoriğinden dışlamaması gerektiğini de savunur. Ona göre bu konuda problem olan; devletin bir ırk, bir sınıf, bir parti menfaati ile özdeşleştirilmesidir. Buna çare olarak da devlet idealinin insanlık idealine, bu idealin de medeniyet ruhuna bağlanması gerekir. Zira ona göre medeniyet idealini devletten, din ideal ve etkisini de medeniyetten soyutlamaya ve dışlamaya çalışan günümüz ideoloji ve politika ecinnileri insanlığı mutlak bir felakete doğru sürüklemektedirler. Dinin; kültürün, toplumun ve devletin temel ilkesini ve düzen muhtevasını teşkil ettiğini söyleyen Karakoç, bu noktada İslâm'ı sadece bir inanç sistemi olarak görmenin ve göstermenin tarihe de sosyolojiye de uymayan, realiteyi inkâr eden, hayali hakikat sanan, temenniyi gerçek gibi gösteren tarihî bir yanılgıdan başka bir şey olmadığını belirtir (Karakoç, 2020b, s. 52-57).

İslâm-Demokrasi İlişkisi

İslâm'ın, demokrasi konusundaki merak edilen görüşüne de temas eden Karakoç, İslâm'ı -her şeyde olduğu gibi- demokrasi için de bir mihenk kabul ettiği düşüncesini şöyle ifade eder:

> "Demokrasinin İslam'a uygun olup olmadığını sormuyorlar da İslâm diyorlar, demokrasiye uygun mu değil mi? Demokrasi aslında bir biçimdir, bir yönetim tarzıdır, bir vasıtadır. Onu belki Amerika ve Avrupa'da size hayat tarzı olarak tanıtırlar. Aslında onların demokrasi derken kastettikleri Batı medeniyetidir. Yani demokrasi kelimesinin arkasında yalnız yönetim biçimi yoktur onlarda; Batı medeniyeti, Batı düşünüşü vardır. Roma, Grek ve Hristiyanlık vardır. Onlar demokrasi derken bu üçünü kastederler. Onun için demokrasi onlar için bir hayat tarzı olabilir. Ancak bir Müslüman için demokrasi bir araçtır, amaç olarak kabul edilemez. Demokrasi İslâm dininden ve İslâm medeniyetinden üstün tutulamaz." (Karakoç, 2018a, s. 111-112).

Karakoç'a göre demokrasi eninde sonunda bir araçtır, amaç değildir. O aracı bir amaç olan İslâm'a yararlı olacak şekilde kullanabiliriz. Demokrasi bir ayakkabıysa unutulmamalı ki ayakkabı insan içindir, insan ayakkabı için değildir (Karakoç, 2020a, s.

196). Karakoç'a göre demokrasi ancak hayır yönünden birleşmiş bir topluluğun bulunmasıyla yeterlik ve güven kazanacaktır. Yoksa, günümüzdeki gibi halk kitlelerinin propaganda yoluyla şartlandırılması sonucu ortaya çıkan demokrasi türü ideal devlet yapısına tıpı tıpına uymaz. Güdümlü bir demokrasi veya kayıtsız şartsız demokrasi gibi türler ifrat ve tefrit türleridir. İdealizmin devletiyle bağdaşan demokrasi türü ancak sürekli olarak İslâm idealini yaşayan ve yaşatmak için hayatlarını bile her an ortaya koymaya hazır bir topluluğun varlığıyla mümkündür. Karakoç' göre bu topluluk devlet ideasının teoride kalmasını önler ve sürekli dirilticilik görevini yürütür. Bu topluluk, nefsin arzularına tabi olmaya doğru giden insan tabiatını toplumun yüce amacı yönünde uyaracaktır. Kitleye karşı devletin, tek kişinin hegemonyasına karşı toplumun teminatı olacaktır. Karakoç'a göre bu öncüler topluluğu halkın sadece erdeme, fedakarlığa ve iş görme yetisine bakarak etrafında toplandığı insanların kurduğu tarihî-sosyolojik bir kuruluş olacaktır, yoksa, bir ulema sınıfı veya bir ordu topluluğu değildir (Karakoç, 2022c, s. 48-50). Karakoç, amaç olarak kabul edilmemesi ve İslâm kültür/medeniyet mirasçılarının radikal bakışlarını zedeleyecek bir ödüne yol açmaması şartıyla, mevcut siyasal ortamda çağın en iyi rejimi olarak itibarını koruyan demokrasinin bir veri olarak görülmesinin zorunlu olduğunu söyler (Karakoç, 2018b, s. 97-98).

İslâm Devletinin Dirilişinde Türkiye'nin Rolü

Sezai Karakoç, diriliş davasının oluşumu sürecinde ülkemiz Türkiye'nin gerçekleştirmesi gereken hayatî öneme haiz görevini şöyle anlatır:

> "(Türkiye), gerçek kurtuluş ve güvenceyi ancak İslâm ülkeleri birliğinin kurulması (siyasî birlik), İslâm birliği pazarının kurulması (ekonomik birlik), İslâm kültür ve medeniyetinin dirilişinin en köklü bir şekilde başlatılması (kültürel birlik) gibi üçlü ve köklü bir oluşumun sağlayacağını bilmeli ve bunun temellerini atmalı, örgütlerini kurup İslâm alemine bir ağ gibi yaymalıdır" (Karakoç, 2020b, s. 38).

Karakoç'a göre bu görevin ifasında idealist ve aydın kadro, hükümetlere destek vermeli, ancak her şeyi hükümetten beklememeli, gece ve gündüz çalışarak kendi kültür ve medeniyetimizi yaşatmak ve diriltmek için, İslâm dünyasının her yerinde diriliş meşalesini yakmak için olağanüstü, akıllara durgunluk veren manevî ve ruhî bir atılımı gerçekleştirmek zorundadır. Bu, hayat memat meselesidir. Bir yandan Avrupa topluluğu ülkelerine İslâm'ı bütün güzelliği, doğruluğu ve gerçekliğiyle yaymaya çalışmak, bir yandan Asya'ya, Hind'e ve Çin'e İslâm'ı yeniden götürmenin yollarını aramak, en dolaylı ve akla gelmedik yolları aramak, bir yandan ve asıl görev olarak da İslâm ülkelerini yeniden en canlı, diri bir diriliş atılımıyla uyandırmak, birlik ve bütünlüğe; ruh ve tarih şuuruna erdirmek, Japonların ve Almanların disiplinini aratmayacak bir düzen kurmak, kişiler arasında İsviçre'ye imrendirmeyecek bir eşitlik kurmak, Amerika'ya imrendirmeyecek derecede de bir özgürlük havası kurmak için idealist kadro zaman içinde zaman yakalamaya çalışmak zorundadır (Karakoç, 2020b, s. 39). Ölmemiş ancak kriz geçirmiş İslâm medeniyetinin yeniden dirilişini gerçekleştirmenin birinci görevimiz olduğunu söyleyen Karakoç'a göre coğrafyamızın ve tarihimizin bize emrettiği görevi üstlenmemiz lazımdır. Bu görev, sınırların sun'î olduğunu bilerek, milletimizin parçalanmış olduğunu bilerek, devleti ve ülkeyi yeniden tarif ederek yeni baştan

kendimizi tanımamız ve tanımlamamızdır. Bu mefkureye dayanarak kendi pazarımızı kurmalıyız, kendi birliğimizi kurmalıyız ve kendi büyük medeniyetimizin yeniden dirilişini gerçekleştirmeliyiz. Osmanlı'dan hareketle bir model üretmemiz lazımdır. Nasıl ki Batı medeniyeti, içinde kapitalizm, sosyalizm gibi birçok fikirleri, sistemleri barındırıyor ise İslâm medeniyeti de bir yelpazedir. Bu yelpazede de birtakım modeller olabilir. İşte, bu modeller arasında bir uyum gözeten ve bunların üstüne çıkan, en genişini sağlayan Osmanlı deneyiminden hareket etmeliyiz. Bu, Osmanlıların taklidi değil, yeniden dirilişi de değil. Onların şartları ayrı, bizim şartlarımız ayrı. Fakat onları çok iyi inceleyerek, bazı geçmiş zengin tecrübelerinden yararlanarak yeni bir oluşum, yeni bir hedef, yeni amaçla dirilişi gerçekleştirebiliriz (Karakoç, 2019b, s. 58-122).

Sonuç

İslâm medeniyeti, İslâm milleti ve İslâm devleti üçlü temelleri üzerine kurulu diriliş davası, içimizden çıkmış birisi olan Sezai Karakoç'un ömrünü uğrunda feda ettiği yüce bir davadır. Bu davaya göre tek hakiki medeniyet İslâm medeniyetidir. İslâm medeniyeti "ölmeyen", "ölmeyecek olan" medeniyettir. Yani "ölümsüzlük" medeniyetidir. İslâm ülkesi bir bütündür, yani tüm İslâm ülkeleri "dârü'l-İslâm/İslâm ülkesi" veya "İslâmiye" adıyla tek bir ülkedir. Burada İslâm milleti adıyla tek bir millet vardır, yani tüm Müslümanlar tek bir millettir, Müslümanlar; ırk, dil ve mezhepleri ne olursa olsun kardeştirler ve Müslümanlar ırk, bölgeler açısından, mezhep ya da rejim açısından birbirlerine bakmayı terk etmelidirler. İslâm medeniyetinin ve milletinin tek bir devleti vardır, o da İslâm devletidir. Türkiye, Suriye, Irak, Mısır ve diğer İslâm ülkelerini bir federasyon/tek bir devlet çatısı altında toplamak ve aradaki sınırları kaldırmanın yollarını araştırmak artık hayat-memat meselesi olmuştur. Sezai Karakoç'un diriliş davası Müslümanların kaybettiği yitik cennetten yeniden bulunmuş cennete varmayı idealize etmektedir. Karakoç'a göre bu idea, bir ütopya değildir, zira ütopya olmaktan çıkmıştır. Çünkü İslâm'ın son Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.s.), inananlar milletini arza getirmiş ve inananlar devletini kuralları bir daha değişmeyecek şekilde Medine'de kurmuştur. Öyle ki Üstad Sezai Karakoç'un gözünde cennetin sekiz rahmet kapısını sembolize eden sekiz büyük peygamberin tüm yolları Hz. Muhammed'e (s.a.s.) çıkmaktadır. Yani Hz. Âdem, O'nun hakikatinden bir tecellidir. Hz. İbrahim, O'nun milletini kurmuştur. Hz. Yusûf'un hükümranlığı O'nun tedbirinin bir nişanesidir. Hz. Mûsa, O'nun toplumundan, toplum kuruculuğundan bir muştudur. Hz. Süleyman, O'nun devletini Levh'i-Mahfûz'dan yeryüzüne indirmiş ve nakşetmiştir. Hz. Yahya, umutsuzluğun en kabarık bir anında O'nun sesini yükseltmiştir ve Hz. İsa, O'nun muştu cephesidir. Sezai Karakoç'a göre bugün tüm Müslümanlara farz/gerekli olan şey, Hz. Peygamber'in Medine'de kurduğu, daha sonra dört halifenin, Emevîlerin, Selçukluların ve son olarak Osmanlıların devam ettirdiği devlet gibi İslâm medeniyeti ve İslâm milleti temelleri üzerinde, İslâm hukuku kurallarıyla örülü ve tüm Müslümanları kuşatacak kudrete sahip bir İslâm devletini yeniden kurmaktır. Bu, bizim yitik cennetten yeniden bulunmuş cennete varışımız olacaktır.

Kaynakça / Reference

Apaydın, H. Y. (2005) "İslâm-Devlet İlişkisi", *Üçüncü 1000'e Girerken İslâm,* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 131-143.

Cüveynî. (1401). *el-Ğiyâsî (Ğiyâsü'l-Ümem fi İltiyâsi'z-Zulem).* b.y.: Mektebetu İmâmi'l-Haremeyn.

Davutoğlu, A. (1994). Devlet. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* İstanbul: TDV İslâm araştırmaları Merkezi.

Duran, B. (2013). Türkiye İslâmcılığında Medeniyet Söylemi Ve Sezai Karakoç'un Düşüncesi. İ. Kara, A. Öz (Ed.), *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi Ve Hareketi* (s. 289-306) içinde. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.

Emre, A. (2014). Sezai Karakoç'ta Devlet Ve Siyaset Tasarımı. C. Kabakcı, S. Yakar (Haz.), *Kahramanmaraş'ta Sezai Karakoç Sempozyumu* (s. 194-200) içinde. Ankara: Öncü Basımevi.

Eş'arî. (1426/2005). *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfü'l-Müsallîn.* b.y.: el-Mektebetü'l-'Asriyye.

Hamidullah, M. (1989). *Hz. Peygamber'in (s.a.s) Sîretinde Anılan Devlet Çeşitleri*. (Mustafa Varlı, çev.). Ankara: Diyanet Dergisi.

İbn Teymiyye. (1440/2019). *es-Siyâsetü'ş-Şer'iyye ve'l-Kadâ'.* Beyrut: Dâru İbn Hazm.

Karakoç, S. (2018a). *Çıkış Yolu III Kutlu Millet Gerçeği.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2018b). *Çağ Ve İlham IV.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2018c). *Düşünceler II Kurumlar.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2018d). *Dirilişin Çevresinde.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2019a). *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2019b). *Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2020a). *Çıkış Yolu II Medeniyetimizin Dirilişi.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2020b). *Yapı Taşları Ve Kaderimizin Çağrısı I.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2020c). *İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2021a). *Çağ ve İlam I Metafizik Gerilim Şartı.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2021b). *Yapı Taşları Ve Kaderimizin Çağrısı II.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2021c). *Sütun Günlük Yazılar II.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2021d). *Çağ ve İlham III.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2022a). *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi I.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2022b). *Yitik Cennet.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2022c). *Diriliş Neslinin Amentüsü.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, S. (2022d). *İslâm.* İstanbul: Diriliş Yayınları.

Mâverdî. (1431). *el-Ahkâmü's-Sultâniyye.* Kahire: Dârü'l-Hadîs.

Tuğ, Salih. (1971). *Bir Şehir-Devletin Yeniden Teşkili.* Diyanet İşleri başkanlığı Dergisi, 10/108-109. s. 138-151.

Uludağ, S. (2000). "Kur'ân'da Bir Devlet Modeli ve Siyaset Teorisi Var mıdır?", *Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları I,* İstanbul: Ensar Neşriyat, s. 111-117.

Zeydan, A. (1384/1965). *el-Ferdu ve'd-Devletu fi'ş-Şeriati'l-İslâmiyye*. Bağdat, Matbaatu Selmân el-A'zamî.